

SYTUACJA PRAWNA DOKTORANTA (UCZESTNIKA STUDIÓW DOKTORANCKICH) W ŚWIETLE REFORMY SZKOLNICTWA WYŻSZEGO I NAUKI

Anna Maria Maciąg

Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego,
ul. Uniwersytecka 22/26, 50-145 Wrocław

E-mail: anna.maciag.93@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1741-1653>

ABSTRAKT

Cel badań. Celem prowadzonych badań była analiza statusu prawnego doktoranta (uczestnika studiów doktoranckich) w świetle reformy szkolnictwa wyższego i nauki, w zakresie sposobu organizacji kształcenia, rekrutacji, praw i obowiązków oraz postępowania w sprawie nadania stopnia doktora nauk prawnych.

Metoda badań. W toku prowadzonych badań wykorzystana została metoda dogmatyczno-prawna oraz elementy empirycznej w zakresie przeprowadzonej analizy orzecznictwa. Uwzględniona została materia normatywna, w szczególności przepisy ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, i przepisy ją wprowadzające, a także przepisy dotychczasowej ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym.

Wyniki badań. Przeprowadzone badania wykazały, że sytuacja prawna doktorantów jest uzależniona od roku akademickiego, w którym rozpoczęli studia doktoranckie, a także od dnia, w którym wszczęli postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora nauk prawnych. Postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora może odbywać się nie tylko na „starych” czy „nowych zasadach”, ale także w trybach miesza-nych, w których reguły są modyfikowane tylko w określonych zakresach.

Wnioski. Doktoranci powinni z uwagą zapoznać się ze zróżnicowanym stanem prawnym. Z uwagi na zmienione zasady i liczne wyjątki od wprowadzonych zmian istotne jest, aby upewnić się, jakiego dnia postępowanie zostało wszczęte i czy wszelkie formalności w tym zakresie zostały dopełnione. Ponadto w przypadku opóźnień w procesie tworzenia pracy doktorskiej, warto zwrócić uwagę na terminy graniczne, po których postępowanie zostanie umorzone albo zakończone.

Słowa kluczowe: reforma szkolnictwa wyższego i nauki, ustawa 2.0, doktorant, studia doktoranckie, przewód doktorski

The legal situation of PhD students in the light of the reform of higher education and science



ABSTRACT

The object of the study. The purpose of the research was to analyze the legal status of PhD students in the light of the reform of higher education, in the areas of: the organization of education, recruitment, rights and obligations and proceedings in the matter of conferring the title of Doctor of the Juridical Science.

Test method. In the course of the research, the dogmatic and legal method as well as empirical method elements in the scope of analysis of case law were used. The normative matter was taken into account, in particular the provisions of the Act - Law on higher education and science and regulations introducing it, as well as the hitherto existing Act - Law on higher education.

Results. The research has shown that the legal situation of PhD students depends on the academic year in which they started their doctoral studies, as well as on the day on which they initiated proceedings in the matter of conferring the title of doctor of legal sciences. Proceedings to award doctoral degrees may take place not only according to "old" or "new rules", but also in mixed modes, in which the rules are modified only in certain areas.

Conclusions. PhD students should pay attention to the varied legal status. Due to the changed rules and numerous exceptions to the changes introduced, it is important to make sure on which day the proceedings were initiated and whether all formalities in this respect have been complied with. In addition, in the event of delays in the process of creating a doctoral thesis, it is worth paying attention to the deadlines, after which the proceedings will be discontinued or terminated.

Key words: Higher education and science reform, Law 2.0, PhD student, doctoral studies, doctoral dissertation

WSTĘP

Reforma szkolnictwa wyższego i nauki ma znaczący wpływ na funkcjonujące jeszcze studia doktoranckie i ich uczestników (doktorantów). Sytuacja prawna doktorantów jest uzależniona od tego, w którym roku akademickim zostali uczestnikami studiów doktoranckich, a także od dnia, w którym wszczęli postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora nauk prawnych. Z uwagi jednak na swoisty chaos informacyjny doktoranci nie są świadomi, jaka jest aktualna sytuacja prawna. Sytuację potęgują jeszcze mało czytelne przepisy przejściowe dotyczące uczestników studiów doktoranckich, brak uchwalonych nowych statutów na uczelniach, pojawiające się sprzeczne informacje w zakresie praw i obowiązków doktorantów.

Artykuł wychodzi naprzeciw oczekiwaniom doktorantów i przedstawia przede wszystkim sposób organizacji kształcenia, prawa i obowiązki doktorantów oraz postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora nauk prawnych wraz ze wskazaniem różnic w procedurach uzależnionych od dnia, w którym doktorant wszczął przewód doktorski. W tekście zaprezentowano zróżnicowanie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora nauk prawnych dla doktorantów, którzy wspólnie studiowali, a wszczęli przewód doktorski w innych terminach. Wydaje się, że zasada *lex retro non agit* powinna obejmować nie tylko studia doktoranckie, ale i także przewody doktorskie wszczynane przez ich uczestników. Tak się jednak nie stało.

W toku przeprowadzonej analizy pominięte zostało podłoże aksjologiczne zmian, wynikające z m.in. potrzeb zredefiniowania funkcji uczelni i sposobu ich realizacji. W tym zakresie zagadnienie omówił m.in. Aleksander Kobylarek (2016). Artykuł skupiać się będzie na dogmatyczno-prawnej analizie sytuacji uczestnika studiów doktoranckich, zwanych także w Ustawie (2005) – studiami trzeciego stopnia.

STUDIA DOKTORANCKIE

Organizacja studiów doktoranckich

Studia doktoranckie trwały⁷ od dwóch do czterech lat i były prowadzone przez jednostki organizacyjne uczelni (np. wydziały), a także jednostki naukowe posiadające uprawnienie do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego, bądź co najmniej dwa uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora, np. Polska Akademia Nauk [PAN] – w zakresie dyscyplin odpowiadających tym uprawnieniom (Ustawa, 2005, art.195, ust.1,4a). Należy jednak pamiętać, że „uprawnienie do prowadzenia studiów doktoranckich nie jest tożsame z uprawnieniem do nadawania stopnia doktora” (Chmielnicki, Stec, 2017), w efekcie mogło się zdarzyć, że wszczęcie przewodu doktorskiego musiało nastąpić w jednostce innej niż ta, która prowadziła studia doktoranckie.

Studia trzeciego stopnia odbywały się w dwóch trybach:

- stacjonarnym, który zasadniczo był bezpłatny, bowiem brak odpłatności dotyczył studiów na uczelniach publicznych oraz tych uczelniach niepublicznych, które otrzymywały dotację na finansowanie zadań związanych z kształceniem uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich prowadzonych w uczelniach niepublicznych (Ustawa, 2005, art.195, ust.8-8a). Wymagano jednak wtedy, aby więcej niż połowa programu była realizowana w formie zajęć dydaktycznych oraz pracy naukowej, które wymagać miały bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich lub opiekunów naukowych i obecności doktorantów (Ustawa, 2005, art.195, ust.5);
- niestacjonarnym, w którym dopuszczano odpłatność, uregulowaną w umowie zawieranej, w formie pisemnej, między uczelnią lub jednostką naukową a doktorantem, aczkolwiek wysokość opłat nie mogła przekraczać kosztów kształcenia, a organizacja studiów miała umożliwiać studiowanie osobom zatrudnionym w ramach stosunku pracy (Ustawa, 2005, art.195, ust.5,9-10).

Studia doktoranckie działały na podstawie przepisów Ustawy (2005) i odrębnych ustaw, a w zakresie nieuregulowanym – na podstawie regulaminu studiów doktoranckich, uchwalanego przez senat (w uczelni) bądź radę naukową (w jednostce naukowej), co najmniej na pięć miesięcy przed rozpoczęciem zajęć (Ustawa, 2005, art.196, ust.6). Regulamin ten jest aktem prawa wewnętrznego (a uściślając prawa wewnętrznego o charakterze powszechnie obowiązującym (Lisowski, 2010), stanowiącym w granicach autonomii (Wyrok WSA [Wojewódzki Sąd Administracyjny] w Krakowie, 2018), jednak z poszanowaniem prawa powszechnie obowiązującego

⁷ Z uwagi na fakt, iż studia doktoranckie są wygaszane używana będzie forma przeszła. Oczywiście wciąż jeszcze w tym trybie studiuje uczestnicy studiów trzeciego stopnia, których rekrutacja się odbyła przed 1 października 2018 r., a więc rozpoczynający studia doktoranckie w roku akademickim 2018/2019.

(Wyrok WSA w Bydgoszczy, 2018). Pomiedzy doktorantem a uczelnią nawiązywał się stosunek administracyjnoprawny (w odróżnieniu od asystentów, z którymi nawiązany miał charakter cywilnoprawny) (Szwedziak-Bork, 2014).

Rekrutacja

Podstawą normatywną rekrutacji na studia trzeciego stopnia była uchwała senatu (w uczelni) lub rady jednostki naukowej (w jednostce naukowej) określająca tryb i warunki jej przeprowadzania. Uchwała ta musiała zostać opublikowana nie później niż do 30 kwietnia roku kalendarzowego, w którym rozpoczynał się rok akademicki, którego uchwała dotyczyła (Ustawa, 2005, art.196, ust.2).

Rekrutację przeprowadzała komisja rekrutacyjna (na studia bezpłatne w formie konkursu), a udział w niej mogły wziąć osoby, posiadające kwalifikacje II stopnia oraz beneficjenci programu *Diamentowy Grant* (Ustawa, 2005, art.196, ust.1). W kontekście beneficjentów programu *Diamentowy Grant* należy zaznaczyć, że dyscyplina, której dotyczył grant, nie musiała być zbieżna z wybranym kierunkiem studiów ani tematem pracy badawczej, a ewentualne niewykonywanie obowiązków wynikających z grantu nie spowodowałoby utraty praw doktoranta (Chmielnicki, Stec, 2017).

Przyjęcie na studia następowało na podstawie decyzji komisji rekrutacyjnej, od której przysługiwało odwołanie odpowiednio do rektora lub dyrektora jednostki naukowej. Do decyzji tej stosowano odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego (Ustawa, 2005, art.207, ust.1; Wyrok WSA w Warszawie 2017; Dańczak 2015). Podstawą wniesienia odwołania mogło być naruszenie warunków czy trybu postępowania rekrutacyjnego (Ustawa, 2005, art.196, ust.3-4). Wyniki postępowania rekrutacyjnego były jawne, stąd publikowana była lista osób biorących udział w konkursie wraz z osiągniętymi przez nich wynikami (Ustawa, 2005, art.196, ust.5). Ustawowa podstawa ujawniania wyników z postępowania konkursowego wyłączała bezprawność ewentualnego naruszenia, polegającego na naruszeniu dóbr osobistych osób, które nie dostały się na studia, w tym uzyskały niski wynik punktowy, a informacja o tym została upubliczniona (Chmielnicki, Stec, 2017).

Prawa i obowiązki doktoranta

Od chwili złożenia ślubowania doktorant miał prawo (Ustawa, 2005, art.196a) do m.in.:

- przerw wypoczynkowych w wymiarze nieprzekraczającym ośmiu tygodni w ciągu roku, które powinny być wykorzystane w okresie wolnym od zajęć dydaktycznych (Ustawa, 2005, art.198, ust.1);
- ubezpieczenia społecznego i powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego na zasadach określonych w odrębnych przepisach (Ustawa, 2005, art.198, ust.2);
- zaliczenia okresu odbywania studiów doktorskich (nie dłużej niż 4 lata) do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze po uzyskaniu stopnia doktora (Ustawa, 2005, art.198, ust.3);
- uzyskiwania pomocy materialnej w formie m.in.: stypendium socjalnego, zapomogi, stypendium dla najlepszych doktorantów, stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych, stypendium ministra za wybitne osiągnięcia, uzyskania zakwaterowania w domu studenckim uczelni (dla siebie, małżonka i dzieci)

- lub wyżywienia w stołówce studenckiej uczelni (Ustawa, 2005, art.199, ust.1);
- opieki naukowej i wsparcia w samodzielnej pracy badawczej albo artystycznej, sprawowane przez opiekuna naukowego (Rozporządzenie z dnia 09.08. 2017, §9 ust.1);
- otrzymania elektronicznej legitymacji doktoranta (Rozporządzenie z dnia 09.08. 2017, §17 ust.1);
- realizacji programu studiów, obejmującego zajęcia obowiązkowe, zajęcia fakultatywne i praktyki zawodowe, prowadzenia samodzielnych badań naukowych, w tym także poza jednostką organizacyjną uczelni lub jednostką naukową, współpracy naukowej w ramach zespołów badawczych, w tym także międzynarodowych; przygotowania przez doktoranta oraz wydania lub przyjęcia do druku publikacji naukowej w formie książki lub co najmniej jednej publikacji naukowej w recenzowanym czasopiśmie lub materiałach z międzynarodowej konferencji naukowej, przygotowania przez doktoranta publicznej prezentacji dzieła artystycznego, przygotowania rozprawy doktorskiej pod opieką promotora albo promotora i kopromotora lub drugiego promotora, lub promotora pomocniczego, przygotowania do egzaminów doktorskich oraz uczestniczenia w życiu środowiska naukowego w kraju i za granicą (Rozporządzenie z dnia 10.02. 2017, §2).

Do obowiązków doktoranta należało natomiast m.in.:

- postępowanie zgodnie z treścią ślubowania i regulaminem studiów doktoranckich (Ustawa, 2005, art.197, ust.1), pod rygorem wszczęcia postępowania dyscyplinarnego (Ustawa, 2005, art.226);
- realizowanie programu studiów doktoranckich, w tym prowadzenie badań naukowych i składanie sprawozdań z ich przebiegu (Ustawa, 2005, art.197).

Skutkiem zaniechania realizacji obowiązków mogło być skreślenie z listy uczestników studiów doktoranckich (Ustawa, 2005, art.197, ust.4).

Doktoranci odbywający studia doktoranckie w uczelni byli także zobowiązani do odbywania praktyk zawodowych w formie prowadzenia zajęć dydaktycznych (minimalnie 10, a maksymalnie 90 godzin rocznie) lub uczestniczenia w ich prowadzeniu (Ustawa 2005 art.197 ust.3; Rozporządzenie z dnia 10.02. 2017, §5 ust.1).

Swoistym ograniczeniem (a wręcz naruszeniem) praw doktoranta jest zupełne wygaszenie studiów doktoranckich do 31 grudnia 2023 r., co oznacza, iż doktoranci ograniczeni są tym terminem w zakresie przedłużania studiów doktoranckich. W szczególności dotyczy to doktorantów rozpoczynających studia doktoranckie w roku akademickim 2018/2019, którzy we wrześniu 2022 studiować będą już czwarty rok, a więc dopuszczalne będzie w ich przypadku roczne przedłużenie studiów doktoranckich (Ustawa z dnia 03.07. 2018, art.279, ust.1).

Przewód doktorski

Do 1 października 2018 r. wszczęcie przewodu doktorskiego w celu uzyskania stopnia naukowego doktora nauk prawnych regulowały Ustawa (2003) oraz Rozporządzenie (2016). Zgodnie z ich treścią kandydat (czyli osoba ubiegająca się o nadanie stopnia doktora) składał do kierownika jednostki organizacyjnej wybranej do przeprowadzenia przewodu doktorskiego (najczęściej rady wydziału) wnioszek o wszczęcie przewodu doktorskiego (Rozporządzenie, 2016, §1 ust.1).

Wniosek o wszczęcie przewodu doktorskiego zawierał przede wszystkim:

- temat rozprawy doktorskiej i jej główne założenia (Rozporządzenie, 2016, §1, ust.2, pkt2);
- wybór dyscypliny podstawowej, dodatkowej oraz nowożytnego języka obcego (Ustawa, 2003, art.12, ust.2);
- wskazanie promotora, a także na wniosek drugiego promotora, kopromotora bądź promotora pomocniczego (Rozporządzenie, 2016, §1, ust.2, pkt3);
- wskazanie wydanej lub przyjętej do druku publikacji naukowej w formie książki lub co najmniej jednej publikacji naukowej w recenzowanym czasopiśmie naukowym wymienionym w wykazie czasopism naukowych ogłaszanym przez ministra właściwego do spraw nauki zgodnie z przepisami (Ustawa, 2010, art.44, ust.2) lub w recenzowanych materiałach z międzynarodowej konferencji naukowej (Ustawa, 2003, art.11, ust.2). W przypadku osoby będącej beneficjentem programu *Diamentowy Grant*, która nie posiadała wskazanej publikacji, warunkiem wszczęcia przewodu było dołączenie do wniosku opinii potwierdzającej wysoką jakość prac badawczych prowadzonych przez tę osobę oraz wysoki stopień zaawansowania tych prac wydanej przez opiekuna naukowego posiadającego tytuł profesora lub stopień doktora habilitowanego, lub uprawnienie równoważne z uprawnieniami doktora habilitowanego (Ustawa, 2003, art.11, ust.3).

Przewód doktorski wszczyniała rada jednostki organizacyjnej przeprowadzającej przewód doktorski, w drodze uchwały, wyznaczając promotora w celu sprawowania opieki naukowej nad kandydatem, a także mogąc wyznaczyć: drugiego promotora, kopromotora bądź promotora pomocniczego (Rozporządzenie, 2016, §2). Od wszczęcia przewodu doktorskiego kandydat przygotowywał rozprawę doktorską, a przed jej przyjęciem składał egzaminy doktorskie w zakresie: dyscypliny podstawowej, dyscypliny dodatkowej oraz nowożytnego języka obcego (Ustawa 2003 art.12; Rozporządzenie 2016 §4). Następnie przedkładał promotorowi rozprawę doktorską wraz ze streszczeniem (co do zasady), którzy to przekazywali ją przewodniczącemu rady jednostki organizacyjnej przeprowadzającej przewód doktorski rozprawę doktorską wraz z pisemną opinią (Rozporządzenie, 2016, §5).

Rozprawa doktorska charakteryzować się musiała przede wszystkim oryginalnym rozwiązaniem problemu naukowego, oryginalnym rozwiązaniem problemu w oparciu o opracowanie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne, a także potwierdzać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej (Ustawa, 2003, art.13). W przypadku prac projektowych, konstrukcyjnych, technologicznych lub artystycznych, kandydat przedkładał promotorom także ich opis, a w przypadku gdy rozprawę doktorską stanowi samodzielna i wyodrębniona część pracy zbiorowej – dodatkowo przekazywał oświadczenia wszystkich jej współautorów określające indywidualny wkład każdego z nich włożony w jej powstanie, z kolei promotor wręczał dokumenty przewodniczącemu rady jednostki organizacyjnej przeprowadzającej przewód doktorski (Rozporządzenie, 2016, §5, ust.1-3).

Rada jednostki organizacyjnej przeprowadzającej przewód doktorski, na wniosek jej przewodniczącego, powoływała co najmniej dwóch recenzentów, którzy w termi-

nie dwóch miesięcy od jej zlecenia (w szczególnych przypadkach – trzech miesięcy) przedstawiali ją radzie wyżej wymienionej jednostki (Rozporządzenie, 2016, §6). Następnie rada jednostki organizacyjnej przeprowadzającej przewód doktorski (lub komisja doktorska) po zapoznaniu się z rozprawą doktorską, opinią promotora oraz recenzjami podejmowała uchwałę w sprawie przyjęcia rozprawy doktorskiej i dopuszczenia jej do obrony; dane o terminie i miejscu obrony oraz treści streszczenia i recenzji były publikowane online, natomiast z rozprawą doktorską można było się zapoznać w określonym miejscu (Rozporządzenie, 2016, §7).

Obrona odbywała się na otwartym posiedzeniu rady jednostki organizacyjnej przeprowadzającej przewód doktorski albo komisji doktorskiej, a w posiedzeniu brali udział co najmniej jeden recenzent i promotor (Rozporządzenie, 2016, §8, ust.1). Obrona mogła być przeprowadzona przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jej przeprowadzenie na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku (Rozporządzenie, 2016, §8, ust.2). Po przedstawieniu przez kandydata głównych założeń i wyników rozprawy doktorskiej przewodniczący rady albo komisji doktorskiej zarządzał przedstawienie recenzji, a następnie otwierał dyskusję (Rozporządzenie, 2016, §8, ust.3). Po zakończeniu obrony, na posiedzeniu niejawnym:

- rada jednostki organizacyjnej przeprowadzającej przewód doktorski albo komisja doktorska podejmowała uchwałę w sprawie przyjęcia obrony, z tym że uchwałę w sprawie odmowy przyjęcia obrony komisja doktorska przedstawiała wraz z uzasadnieniem radzie, która podejmowała uchwałę w tej sprawie;
- rada jednostki organizacyjnej przeprowadzającej przewód doktorski podejmowała uchwałę w sprawie nadania stopnia doktora albo komisja doktorska przygotowywała projekt uchwały rady w sprawie nadania stopnia doktora (Rozporządzenie, 2016, §10).

PRZEW

ODY DOKTORSKIE W ŚWIETLE PRZEPISÓW PRZEJŚCIOWYCH

Uczestnicy studiów doktoranckich stali się niejako „ofiarami” reformy szkolnictwa wyższego i nauki. Studia doktoranckie ukończą oni w trybie przewidzianym w Ustawie (2005) w imię zasady *lex retro non agit* (stąd nie nabędą prawa do stypendium dla każdego doktoranta). Niemniej do procedury wszczęcia przewodu doktorskiego jako odrębnego postępowania zasada ta nie będzie mieć zastosowania. Oznacza to *de facto*, że w zależności od daty wszczęcia przewodu doktorskiego pewne elementy postępowania ulegną zmianie zgodnie z treścią przepisów przejściowych (Ustawa z dnia 03.07. 2018). Poniżej przedstawione zostały możliwe scenariusze, przy czym pominięta została sytuacja doktorantów, którzy uzyskali stopień doktora przed 30 kwietnia 2019 r., ponieważ w tym zakresie zastosowanie ma powyższa procedura, z tym że uprawnienia do nadawania stopnia doktora nadano podmiotom, które zatrudniają co najmniej 12 osób posiadających co najmniej stopień doktora, dla których ten podmiot jest podstawowym miejscem pracy, reprezentujących dyscyplinę naukową lub artystyczną, w zakresie której podmiot ma otrzymać uprawnienie (Ustawa z dnia 03.07. 2018, art.175, art.179).

Wszczęcie przewodu doktorskiego przed 30 kwietnia 2019 r.

Wszczęcie przewodu przed 30 kwietnia 2019 r. powoduje, że przewód doktorski wszczynany i przeprowadzany był na podstawie dotychczasowych, przedstawionych powyżej zasad, aczkolwiek z trzema odrębnościami (Ustawa z dnia 03.07. 2018, art.179 ust.1-4).

Stopień doktora nadawany będzie na podstawie „nowych dziedzin nauki”, wydanych na podstawie Ustawy z dnia 20.07 (2018, art.5, ust.3). Obecnie dziedziny nauki określa Rozporządzenie (2018). W dziedzinie nauk społecznych wskazano następujące dziedziny: ekonomia i finanse, geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna, nauki o bezpieczeństwie, nauki o komunikacji społecznej i mediach, nauki o polityce i administracji, nauki o zarządzaniu i jakości, nauki prawne, nauki socjologiczne, pedagogika, prawo kanoniczne.

Ponadto w uczelni stopień doktora nadawać będzie:

- rada jednostki organizacyjnej (np. rada wydziału) do dnia 30 września 2019 r.
- senat lub inny organ uczelni, o którym mowa w Ustawie z dnia 20.07 (2018, art.28, ust.4), od dnia 1 października 2019 r.

Przewody doktorskie niezakończone do dnia 31 grudnia 2021 r. zostaną umorzone albo zamknięte *ex lege*. To największe ograniczenie, jakie dotyka doktorantów. Dla niektórych bowiem data końcowa czteroletnich studiów to wrzesień 2022 r., a wszczynając przewód doktorski przed 30 kwietnia 2019 r. skracają prawo do odbycia czteroletnich studiów doktoranckich. Jednakże mogą wtedy skorzystać jeszcze z preferencyjnych warunków obrony doktoratu na zasadach wynikających z Ustawy z dnia 20.07 (2018), które przedstawione zostały poniżej.

Wszczęcie przewodu doktorskiego po 30 września 2019 r.

W okresie od 1 maja do 30 września 2019 r. nie wszczyna się postępowań w sprawie nadania stopnia doktora (Ustawa z dnia 03.07. 2018, art.179, ust.5), a wszczęte od 1 października 2019 r. prowadzi już na podstawie przepisów Ustawy z dnia 20.07 (2018), aczkolwiek z pewnymi odstępstwami na rzecz dotychczasowych doktorantów, których studia doktoranckie zostaną wygaszone z dniem 31 grudnia 2023 r. Otóż, jeżeli postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora zostało wszczęte do dnia 31 grudnia 2020 r., to w wykazie publikacji uwzględnić można także dodatkowo wymienione pozycje (Ustawa z dnia 03.07. 2018, art.179, ust.6), które w myśl nowej procedury zasadniczo nie są uwzględniane.

Dodatkowo istnieje kilka odrębności w stosunku do postępowania w sprawie nadania stopnia doktora dla osób, które rozpoczęły studia doktoranckie przed rokiem akademickim 2019/2020 (Ustawa z dnia 03.07. 2018, art.179, ust.7-9, art.182, ust.4, art.186-190):

- postępowanie wszczyna się *ex lege* w momencie złożenia wniosku o wyznaczenie promotora lub promotorów, w pozostałych przypadkach do wszczęcia postępowania konieczne jest dołączenie rozprawy doktorskiej wraz z pozytywną opinią promotora lub promotorów;
- efekty uczenia się w zakresie znajomości nowożytnego języka obcego są potwierdzane na zasadach dotychczasowych;
- nie pobiera się (!) opłaty od osoby ubiegającej się o stopień doktora.

Novum w zakresie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora jest to, iż podmiot doktoryzujący, nie później niż 30 dni przed wyznaczonym dniem obrony rozprawy doktorskiej, udostępnia w BIP [Biuletyn Informacji Publicznej] na swojej stronie podmiotowej rozprawę doktorską będącą pracą pisemną wraz z jej streszczeniem. Dodatkowo wyznacza się trzech recenzentów, którzy sporządzają recenzje rozprawy doktorskiej w terminie dwóch miesięcy od jej doręczenia.

ZAKOŃCZENIE

Przeprowadzona analiza pozwoliła na szczegółowe opracowanie zagadnienia statusu prawnego doktoranta (uczestnika studiów doktoranckich) w świetle reformy szkolnictwa wyższego i nauki w zakresie sposobu organizacji kształcenia, rekrutacji, praw i obowiązków oraz postępowania w sprawie nadania stopnia doktora nauk prawnych.

Przeprowadzone badania wykazały, że sytuacja prawna doktorantów jest uzależniona od roku, w którym rozpoczęli studia doktoranckie, a także od dnia, w którym wszczęli postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora nauk prawnych. Oznacza to, że dla doktorantów nawet nieznaczne przesunięcie terminu oddania rozprawy doktorskiej może skutkować przesunięciem terminu obrony rozprawy doktorskiej czy nawet zmianą zasad i trybu, w jakim obrona rozprawy doktorskiej będzie się odbywała.

Tym samym doktoranci powinni z uwagą zapoznać się ze zróżnicowanym stanem prawnym, tak aby w sposób właściwy dopełnić wszelkich formalności przed wygaszeniem studiów doktoranckich. Jednym z narzędzi służącym temu celowi jest chociażby analiza przedmiotowego artykułu.

BIBLIOGRAFIA

1. Chmielnicki, P., Stec, P. (2017). *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*. LEX/el.
2. Dańczak, P. (2015). *Decyzja administracyjna w indywidualnych sprawach studentów i doktorantów*. LEX/el.
3. KDN. (5.09.2018). *Kształcenie doktorantów – najczęściej zadawane pytania*. Pobrano z: <https://konstytucjadlanauki.gov.pl/kształcenie-doktorantow-najczesciej-zadawane-pytania>.
4. Kobylarek, A. (2016). *Uniwersytet wobec konieczności paradygmatycznej zmiany*. Wrocław: Argi.
5. Kodeks postępowania administracyjnego. Ustawa z dnia 14.06.1960. (Dz.U. 2018 poz. 2096 z późn.zm.).
6. Lisowski, P. (2010). *Lokalne źródła prawa*, W: J. Boć (red.), *Prawo administracyjne* (ss. 86-104). Wrocław: Kolonia Limited.
7. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. Ustawa z dnia 20.07.2018. (Dz.U. 2018 poz. 1668 z późn.zm.).
8. *Prawo o szkolnictwie wyższym*. Ustawa z dnia 27.07.2005. (Dz.U. 2017 poz. 2183 z późn.zm.).
9. *Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. Ustawa z dnia 03.07.2018. (Dz.U. 2018 poz. 1669 z późn.zm.).
10. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 09.08.2017 w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich. (Dz.U. 2017 poz. 1696 z późn.zm.).
11. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 10.02.2017 w sprawie kształcenia na studiach doktoranckich w uczelniach i jednostkach naukowych. (Dz.U. 2017 poz. 256 z późn.zm.).
12. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20.09.2018 w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych. (Dz.U. 2018 poz. 1818 z późn.zm.).
13. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26.09.2016 w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora. (Dz.U. 2016 poz. 1586 z późn.zm.).

14. Szwedziak-Bork, I. (2014). Status prawny doktoranta w świetle ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Student czy naukowiec?. *Kwartalnik Prawa Publicznego*, 1-2, 37-54.
15. Ustawa z dnia 14.03.2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. (Dz.U. 2017 poz. 1789 z późn.zm.).
16. Ustawa z dnia 30.04.2010 o zasadach finansowania nauki. (Dz.U. 2016 poz. 2045).
17. Wyrok WSA w Bydgoszczy z dnia 17.07.2018. (II SA/Bd 381/18. LEX nr 2542110).
18. Wyrok WSA w Krakowie z dnia 26.07.2018. (III SA/Kr 205/18. LEX nr 2537170).
19. Wyrok WSA w Warszawie z dnia 16.02.2017. (IV SA/Wr 475/16. LEX nr 2270025).